

Wprowadzenie

Oddajemy do Państwa rąk kolejny numer czasopisma „Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna” przygotowywanego przez Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Stanowi on drugi zeszyt zapoczątkowanej w ubiegłym roku serii będącej konsekwencją decyzji podjętych przez Radę Instytutu oraz Redakcję. Dostrzegając niedostatek aktualnych opracowań dotyczących problemów rozwoju Wielkopolski, postanowiono wówczas, że począwszy od 2016 r. każdy czwarty w roku zeszyt naszego czasopisma będzie miał charakter tomu zbierającego wyniki badań regionalnych na temat naszego województwa. Zakładamy, że podjęta inicjatywa przyczyni się do stworzenia cennego poznawczo zbioru wyników analiz, których zakres przestrzenny będzie obejmował województwo wielkopolskie. W niniejszym numerze zebraliśmy kolejne 15 artykułów o takiej właśnie tematyce.

Pierwszą grupę stanowią artykuły odnoszące się do analiz procesów rozwojowych w Wielkopolsce na różnych poziomach przestrzennych. Tom otwiera artykuł Tomasza Kaczmarka pt. „Implementacja Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) w miejskich obszarach funkcjonalnych. Przykład metropolii Poznań”, w którym autor charakteryzuje nowy instrument polityki spójności UE, jakim są Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) oraz analizuje jego implementację w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru funkcjonalnego Poznania. Wdrażanie ZIT przedstawiono w świetle realizowanej do tej pory współpracy niekomunalnej w ramach Stowarzyszenia Metropolia Poznań. Obszar ten wyróżnia się „oddolną ścieżką dojścia” do zintegrowanego zarządzania. W drugim opracowaniu pt. „Outsourcing w przedsiębiorstwach aglomeracji poznańskiej” Joanna Dominiak omawia stan i perspektywy rozwoju outsourcingu w przedsiębiorstwach aglomeracji poznańskiej. Analiza opiera się na wynikach badań bezpośrednich przeprowadzonych na dużej próbie przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie Poznania i powiatu poznańskiego w czerwcu 2017 r. Kolejny tekst autorstwa Pawła Churskiego i Bartłomieja Kołsuta pt. „Potencjał rozwojowy gminy Powidz w okresie postępującej endogenizacji procesów rozwoju” koncentruje uwagę czytelnika na problemie uwarunkowań lokalnych rozwoju w realiach najmniejszej pod względem liczby ludności gminy województwa wielkopolskiego, jaką jest gmina Powidz. Specyfika tego obszaru obok jego wielkości wiąże się ze szczególnymi uwarunkowaniami procesów rozwoju wynikającymi z koncentracji ruchu turystycznego i lokalizacji dwóch dużych jednostek wojskowych, w tym bazy wojsk amerykańskich. Ostatni artykuł w tej części tomu pt. „Klasy

meblarskie w Swarzędzu i Kępnie – ścieżki rozwoju i przepływy wiedzy” został przygotowany przez Wojciecha Dybę. Autor dokonał w tym opracowaniu analizy genezy i przemian dwóch klastrów meblarskich Wielkopolski zlokalizowanych w Swarzędzu i Kępnie, których działalność wpisuje się w jedną z inteligentnych specjalizacji naszego regionu. Co ważne, analiza skupia się na identyfikacji głównych form i kanałów przepływów wiedzy w badanych klastrach, które determinują jakość podstawowych czynników rozwoju na poziomie lokalnym, jakimi są kapitał ludzki i kapitał społeczny.

Druga grupa artykułów zgromadzonych w niniejszym tomie porusza zagadnienia związane z aspektem społecznym procesu rozwoju, odnosząc się do jego różnych elementów. Dwa pierwsze opracowania analizują sytuację na rynku pracy. W artykule Michała Męczyńskiego pt. „Wynagrodzenia klasy kreatywnej w regionach metropolitalnych Birmingham, Lipska i Poznania – analiza porównawcza” autor przedstawia zróżnicowany poziom wynagrodzeń klasy kreatywnej w Unii Europejskiej na przykładzie regionów metropolitalnych Birmingham, Lipska i Poznania. Analiza sytuacji tego szczególnie istotnego dla współczesnych procesów rozwoju segmentu rynku pracy prowadzona jest ze zwróceniem uwagi na prawidłowości wynikające ze zróżnicowanego poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego i okresu funkcjonowania w strukturach Unii Europejskiej porównywanych obszarów. W artykule Patrycji Piecuch i Romana Matykowskiego pt. „Poziom i struktura bezrobocia w powiecie gostyńskim z uwzględnieniem zjawiska emigracji zarobkowej” autorzy przeprowadzają natomiast analizę zmian poziomu bezrobocia w województwie wielkopolskim w latach 1999–2016 w układzie powiatów, uszczegóławiając na tym tle sytuację na lokalnym rynku pracy powiatu gostyńskiego. Wyprowadzone ustalenia i wnioski bazują również na wynikach badań bezpośrednich, zwiększając walor poznawczy analizy. W kolejnym tekście pt. „Sieć publicznych placówek ochrony zdrowia w województwie wielkopolskim i ich dostępność przestrzenna” Małgorzata Kazimierczak i Roman Matykowski koncentrują uwagę czytelnika na problemie dostępu do infrastruktury społecznej. Celem opracowania jest charakterystyka rozmieszczenia różnych typów publicznych placówek ochrony zdrowia w układzie miejscowości (i powiatów) województwa wielkopolskiego. Autorzy przy wykorzystaniu modelu potencjału oraz tzw. modelu Huffa zidentyfikowali różnice w dostępności przestrzennej wybranych obiektów w skali województwa i w mieście Poznaniu. W artykule pt. „Zróżnicowanie przestrzenne przestępczości nieletnich w województwie wielkopolskim” Katarzyna Kulczyńska i Natalia Pawlak identyfikują przestrzenne zróżnicowanie przestępczości nieletnich, a także podejmują próbę określenia czynników sprzyjających przestępczym zachowaniom nieletnich na obszarze województwa wielkopolskiego w układzie powiatów w latach 1999 i 2015. Analiza dotyczy zmian natężenia przestępczości nieletnich sprawców przestępstw i czynów przez nich popełnionych ze szczególnym uwzględnieniem przestępstw kryminalnych w kategorii przestępstwa narkotykowe, cechujących się najwyższymi wartościami wskaźników natężenia przestępstw. Opracowanie to zamyka drugą grupę artykułów niniejszego tomu. Warto podkreślić, że trzy powyższe teksty przygotowane przez pary autorów stanowią przykłady prac wykonanych w ramach współpracy

promotorów i dyplomantów, stanowiąc dowód na realizowany w Instytucie model kształcenia oparty na podejściu *teaching research*.

Trzecia, największa, grupa opracowań w niniejszym tomie dotyczy rezultatów badań odnoszących się do różnych aspektów rozwoju obszarów wiejskich oraz wpływu uwarunkowań środowiskowych na procesy rozwoju. Tę część tomu otwiera artykuł Bartosza Wojtyry pt. „Poziom wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich województwa wielkopolskiego”, w którym autor dokonuje oceny poziomu oraz zróżnicowania przestrzennego wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich województwa wielkopolskiego, wyodrębnionych na podstawie kryterium administracyjnego. Badanie przeprowadzono w 207 gminach, analizując zbiór wskaźników diagnostycznych w oparciu o dane GUS, przy użyciu metody syntetycznej miary rozwoju Hellwiga. Robert Hoffman w opracowaniu pt. „Wykorzystanie zasobów lokalnych do realizacji projektów w ramach programu LEADER 2007–2013 w województwie wielkopolskim” analizuje zróżnicowanie przestrzenne zasobów lokalnych determinujących wielkość i liczbę realizowanych projektów programu LEADER przez Lokalne Grupy Działania Wielkopolski. Przedmiotem zainteresowania autora są trzy działania programu LEADER: „Wdrażanie projektów współpracy”, „Odnowa i rozwój wsi” oraz „Małe Projekty”. Małgorzata Polna w artykule pt. „Skala i kierunki wyłączania gruntów leśnych na cele nieleśne w województwie wielkopolskim” przybliżyła problem skali, kierunków oraz zróżnicowania przestrzennego wyłączeń gruntów leśnych na cele nieleśne w województwie wielkopolskim. Podstawę opracowania stanowią niepublikowane dane pozyskane z rocznych sprawozdań z przebiegu realizacji przepisów o ochronie gruntów leśnych. Anna Kołodziejczak w artykule pt. „Ogrody przydomowe – samozaopatrzenie gospodarstw rolnych w województwie wielkopolskim” przeprowadza analizę zróżnicowania przestrzennego struktury samozaopatrzenia rolników z ogrodów przydomowych w województwie wielkopolskim. W pracy wykorzystano część wyników badań ankietowych, które odbyły się w 2016 r. w wybranych gospodarstwach rolnych w gminie Rozdrażew w powiecie krotoszyńskim. Piotr Hektus w opracowaniu pt. „Uwarunkowania przestrzenne lokalizacji elektrowni wiatrowych w Wielkopolsce” zwraca uwagę na przestrzenne uwarunkowania, które wpływały na lokalizację elektrowni wiatrowych w województwie wielkopolskim. Badania przeprowadzone przez autora mają na celu określenie istotnych warunków przestrzennych oraz siły ich wpływu na lokalizację elektrowni wiatrowych w gminach na terenie województwa wielkopolskiego. Na tej podstawie zidentyfikowano determinanty, mogące mieć istotne znaczenie dla lokalizowania elektrowni wiatrowych w przyszłości. Dawid Bała w artykule pt. „Możliwości integracji producentów rolnych w oparciu o substrat energetyczny w województwie wielkopolskim” wyznacza powiaty charakteryzujące się najkorzystniejszymi uwarunkowaniami dla integracji producentów substratów energetycznych w województwie wielkopolskim. W oparciu o syntetyczny wskaźnik określa uwarunkowania poszczególnych powiatów dla integracji producentów tego surowca. Trzecią grupę tekstów oraz cały tom zamyka artykuł pt. „Tereny zieleni a nazwy inwestycji deweloperskich w Poznaniu” autorstwa Barbary Maćkiewicz i Magdaleny Szczepańskiej, w którym autorki podejmują

próbę odpowiedzi na pytanie, czy w porównaniu do innych dostępnych na rynku inwestycji te o „zielonej” nazwie rzeczywiście zlokalizowane są bliżej terenów zieleni. Badanie zawiera z jednej strony wyniki inwentaryzacji dostępności terenów zieleni dla poszczególnych inwestycji, a z drugiej strony wskazuje na wykorzystanie uwarunkowań środowiskowych w promocji nowych inwestycji mieszkaniowych na terenie Poznania.

Zapraszamy Państwa również do działu Nowości Wydawniczych, w którym prezentujemy najnowsze prace autorstwa pracowników naszego Instytutu, których tematyka bezpośrednio wiąże się z problematyką rozwoju regionalnego i polityki regionalnej oraz ich uwarunkowań.

Zestawione w niniejszym tomie opracowania stanowią interesujący przegląd kluczowych problemów badawczych oraz praktycznych odnoszących się do zróżnicowania procesów rozwojowych na obszarze Wielkopolski. Licząc na przychylny odbiór tych treści, już dzisiaj zapraszamy w imieniu społeczności naszego Instytutu na kolejne konferencje organizowane w ośrodku poznańskim (szczegóły patrz: www.igsegp.amu.edu.pl):

- „Nowe problemy badawcze geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej w epoce przemian cywilizacyjnych XXI w.” – konferencja dedykowana pamięci Profesora Zbyszko Chojnickiego, inspiratora i twórcy programu metodologicznego polskiej geografii (11–12 czerwca 2018 r.).
- „Aktualne badania dotyczące geografii ekonomicznej i miejskiej (Current research on economic and urban geography)” – warsztaty prowadzone przez prof. Petera Nijkampa (10–14 września 2018 r.).

Mamy nadzieję, że włączycie się Państwo czynnie w tworzenie kolejnych numerów naszego biuletynu. Należy podkreślić, że nasze czasopismo znajdujące się na liście B czasopism punktowanych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ostatniej ocenie parametrycznej (2015) prawie podwoiło swoje notowania, uzyskując 9 pkt. Zapraszamy i zachęcamy Państwa do nadsyłania propozycji publikacji, informacji na temat nowości wydawniczych, recenzji i głosów polemicznych dotyczących najnowszych wyników badań, a także streszczeń wyróżniających się prac magisterskich z zakresu problematyki rozwoju regionalnego i polityki regionalnej, które mogłyby stać się podstawą do przygotowania artykułów w numerze poświęconym debiutom naukowym. Pamiętajmy, że tylko od naszej wspólnej aktywności zależy ostateczny kształt naszego czasopisma, którego kolejny numer trafił właśnie do Państwa.

Przypominamy, że wszystkie zasady dotyczące składania i recenzowania tekstów oraz numery archiwalne czasopisma dostępne są pod adresem rr.amu.edu.pl.

Redaktor Naczelny
dr hab. Paweł Churski, prof. UAM